

4. Сеперович Н. Ситуація на ринку цукру України: стан та перспективи / Н. Сеперович // Актуальні питання аграрної політики. – К., 2002. – С. 4-27.
5. Ярчук М.М. Сучасний стан бурякоцукрової галузі / М.М. Ярчук // Матеріали науково-технічної конференції цукровиків України. – К., 2005.
6. Ярмоленко В.П. Собівартість – об'єктивна економічна категорія / В.П. Ярмоленко // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2006. – № 8. – С. 8-14.
7. Горішна Ю.Є. Регіональні особливості розвитку бурякоцукрового комплексу. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.nbuv.gov.ua>.
8. Задворний А.С. Внутрішні фактори економічної безпеки ринку цукру в Україні / А.С. Задворний // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2006. – № 6. – С. 70-73.
9. Саблук П.Т. Становлення аграрної політики в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2006. – № 1. – С. 3-8.
10. Малієнко М. Ринок сортів ресурсів цукрових в Україні / М. Малієнко // Пропозиція : Український журнал з питань агробізнесу. – 2009. – № 5. – С. 64-69.

Медвидь Л.Г., Рыбакова Л.П. Тенденции и проблемы развития свеклосахарного комплекса Украины

Рассмотрены и исследованы основные показатели развития свеклосахарного комплекса Украины за последние семь лет, влияние финансово-экономического кризиса на состояние производства сахарной свеклы (уменьшение посевных площадей, незначительное увеличение урожайности, увеличение закупочных цен и т.п.) и производство сахара. Предложены основные аспекты концепции развития отрасли и инфраструктуры свекловодства.

Ключевые слова: свеклосахарный комплекс, финансовый кризис, объем производства.

Medvid' L.G., Ribakova L.P. Tendencies and problems of development of sugar-beet complex of Ukraine

Basic indexes of Ukrainian sugar-beet complex development for the last seven years influence of financial-economic crisis on the sugar-beet production state (sowing areas reduction, slight augmentation of productivity, increasing of purchase prices etc.) and sugar production state are considered and investigated.

Basic principles of industry development conception and infrastructure of beet-growing are offered.

Keywords: sugar-beet complex, financial crisis, production volumes.

УДК 330.341:336.761

Доц. В.І. Михайловський, канд. екон. наук;
студ. І.В. Михайловська – НЛТУ України, м. Львів

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ – ФАКТОР ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано теоретичні підходи і проведено розрахунки вартості підприємств (бізнесу) залежно від рівня ефективності використання виробничого потенціалу. Використовуючи сучасні моделі економічного зростання, оцінено можливість збільшення обсягів виробництва на підприємстві, що аналізується.

Ключові слова: ціна, підприємство, ефективність, виробничий потенціал.

Актуальність проблеми. У ринкових умовах господарювання ціна підприємства має вирішальне значення у купівлі – продажу підприємства, оформленні застави, здачі в оренду тощо. На ціну підприємства (бізнесу) безпосередньо впливає рівень використання (віддачі) залучених виробничих ресурсів, сукупність і складна взаємодія яких трактується як виробничий по-

тенціал підприємства. Тому визначення рівня ефективності використання виробничого потенціалу є актуальною проблемою в сучасній економіці.

В існуючих сучасних підходах до визначення вартості підприємства є два методологічні варіанти: оцінка вартості бізнесу та оцінка вартості підприємства. Вартість підприємства (майна) полягає у визначенні, відповідно, вартості "чистих активів", прогнозах грошових потоків і використання ціни підприємства-аналога.

Вартість бізнесу по суті відрізняється від вартості підприємства (майна) врахуванням віддачі у майбутніх періодах і визначається як ринкова, поточна та дійсна вартість. Ринкова вартість базується на використанні ресурсів ринкової позиції та конкурентоспроможності. Поточна вартість – реальна сума активів балансу за мінусом боргових зобов'язань. Реальна вартість бізнесу враховує капіталізовані майбутні результати на підставі тенденції розвитку та прогнозів на майбутнє. Низка економістів не поділяє поняття "вартість бізнесу" і "вартість підприємства" та використовує в більшості термін "вартість підприємства" і застосовує для його оцінювання витратний, дохідний і порівняльний (аналоговий) або ринковий підходи [2].

Ми приєднуємося до останньої точки зору, але вважаємо, що в окремих випадках неможливо об'єктивно використати третій підхід оцінювання. Унікальність деяких промислових підприємств просто не дає змогу знайти підприємство-аналог. Так, ТДВ "МК" "Стрий" (до 2012 року – ВАТ "МК" "Стрий") – унікальне деревообробне підприємство, аналога якого немає в Східній Європі. Обсяг реалізації становить понад 39 млн грн, з них 80 % – високоякісні стільці зі суцільної деревини (бук та дуб). Якість і ціна виробів забезпечують конкурентоздатність підприємства на теренах Австрії, Росії, Чехії, Казахстану та інших країн.

Дослідження проведемо на підставі фактичних даних підприємств галузі Західного регіону: ТДВ "МК" "Стрий" та ДП "Радехівське ЛМГ". Особливу увагу при оцінці потенціальної вартості підприємства необхідно приділити визначенню рівня коефіцієнта капіталізації, який істотно відрізняється залежно від впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ. Наприклад, ставка капіталізації (методом фінансових показників) визначається як відношення чистого прибутку та суми амортизації до вартості всього капіталу, а ставка капіталізації – залежно від ризику інвестування становить [2]:

- для ТДВ "МК" "Стрий" – 10 % (значні активи, імідж, стабільність у виробництві);
- для ДП "Радехівське ЛМГ" – 12,5 % (необхідні вагомні зусилля щодо управління активами та підтримки досягнутого рівня прибутковості).

Згідно з даними табл. 1:

- 1) у всіх випадках метод "чистих активів" визначає максимальні суми вартості підприємства (бізнесу);
- 2) інші методи (дохідні) оцінюють вартість підприємства (бізнесу) на значно нижчому рівні у зв'язку з незначними сумами чистого прибутку, який підприємства отримували (12-72 тис. грн);
- 3) практично за всіма методами вартість підприємства (бізнесу) з 2009 по 2011 рр. зростає.

Серед об'єктивних та суб'єктивних складових потенціалу підприємства [2, с. 20-21], які фактично і формують його вартість, найбільш вагомим і значущим є виробничий потенціал. На наш погляд, найбільш всеохоплюючим і точним визначенням виробничого потенціалу є таке: "... виробничий потенціал промислового підприємства – це складна, організована, динамічна система, яка формується з множини елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції у процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості і в терміни, визначені ринком" [3, с. 13].

Табл. 1. Оцінка вартості підприємства (бізнесу), тис. грн

Метод	Рік			Зміна 2011/2009 рр.
	2009	2010	2011	
ТДВ "МК "Стрий"				
"Чистих" активів	44311	39864	44423	112
Капіталізації (залежно від групи ризику)	550	24430	570	20
Фінансових показників (з урахуванням повернення капіталу та дохідності його використання)	953	21393	1042	89
ДП "Радохівське ЛМГ"				
"Чистих" активів	1853	1294	3613	1760
Капіталізації (залежно від групи ризику)	96	440	576	480
Фінансових показників (з урахуванням повернення капіталу та дохідності його використання)	107	447	3600	3493

Із забезпеченням ефективного функціонування виробничого потенціалу найбільшою мірою пов'язані інвестиційна, інноваційна стратегії, вдосконалення організаційної структури управління підприємством тощо. Логічно, що рівень вартості підприємства і рівень ефективності функціонування виробничого потенціалу повинні бути жорстко взаємозалежні. Ефективність використання виробничого потенціалу визначає не тільки виробничо-господарську привабливість підприємства, але і його ринковий імідж.

На сьогодні запропоновано та обґрунтовано такі узагальнюючі показники ефективності функціонування виробничого потенціалу [1, 3]:

Табл. 2. Оцінка ефективності функціонування виробничого потенціалу

N з/п	Показник	Од. вим.	Роки			Зміна 2011/2009 рр.
			2009	2010	2011	
ТДВ "МК "Стрий"						
1	Рівень ефективності віддачі сукупних виробничих ресурсів	грн/особа	37,97	36,89	69,61	36,64
2	Рентабельність активів	%	2,53	5,61	17,31	14,78
3	Фондовіддача	грн/грн	0,44	0,48	0,68	0,24
4.1	Коефіцієнт ділової активності	–	0,502	0,539	0,799	0,297
4.2	Тривалість операційного циклу	дні	23,73	18,37	13,39	- 10,34
ДП "Радохівське ЛМГ"						
1	Рівень ефективності віддачі сукупних виробничих ресурсів	грн/особа	49,91	59,66	118,78	68,87
2	Рентабельність активів	%	44,46	48,85	57,8	13,34
3	Фондовіддача	грн/грн	1,3	1,4	1,95	0,65
4.1	Коефіцієнт ділової активності	–	1,957	2,243	3,12	1,163
4.2	Тривалість операційного циклу	дні	5,86	4,6	3,43	-2,43

1. Рівень ефективності віддачі сукупних виробничих ресурсів:

$$V=Q^2/L \cdot W,$$

де: V – рівень ефективності віддачі сукупних виробничих ресурсів, грн/особа; L – чисельність ПВП, осіб; W – середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн; Q – обсяг реалізації (без ПДВ), тис. грн.

2. Фондовіддача (по реалізованій продукції).
3. Рентабельність активів підприємства (по валовому прибутку).
4. Показники ділової активності.

Зведемо проведені розрахунки рівня ефективності функціонування виробничого потенціалу в табл. 2. Згідно з даними цієї таблиці, рівень ефективності використання виробничого потенціалу ДП значно вищий, ніж у ТДВ. За три роки, які ми аналізували, всі, без винятку, показники обох підприємств значно покращили свій рівень.

Водночас вартість ТДВ, згідно з методом "чистих активів", постійно істотно перевищує вартість ДП, а в 2010 р. за всіма методами ціна ДП в 30-60 разів нижча за ціну ТДВ. Ми визначили, що причинами невідповідності залежно між рівнем ефективності використання виробничого потенціалу і ціною підприємства є значні адміністративні, операційні та фінансові витрати, які істотно зменшували суму чистого прибутку в роках, що аналізувались.

У зв'язку з тим, що в основі визначення показників рівня ефективності використання виробничого потенціалу є значення показників обсягу реалізації продукції, чисельності ПВП, та вартості ОВЗ для оцінювання впливу ефективності використання виробничого потенціалу на ціну підприємства необхідно визначити оптимальне співвідношення між елементами виробничого потенціалу, які забезпечують темпи економічного розвитку. По суті необхідно досягти раціонального співвідношення між живою працею і вкладеним капіталом, щоб достовірно спрогнозувати можливість обсягів виробництва.

Використаємо для розрахунків модель економічного зростання Р. Солоу. Наша ідея полягає в такому:

- адаптувати модель до рівня підприємства;
- використати модель з точки зору розширки "вузьких місць" функціонування виробничого потенціалу. Під "вузьким місцем" ми розуміємо незадовільний рівень показника ефективності використання певного ресурсу.

Відповідно до поставленої мети, введемо для дослідження такі позначення відомої моделі: t_1 – темпи зростання чисельності ПВП, %; s – норма заощадження, яка визначається як відношення середньорічної зарплати до прожиткового мінімуму; Y – обсяг реалізації, тис. грн; g – темп зростання ефективності виробництва (фондовіддачі), %; Q – базова продуктивність праці, грн/особа; L – чисельність ПВП, осіб.

Визначимо, згідно з моделлю Р. Солоу проектне зростання обсягу виробництва (реалізації) у 2012 р. в ТДВ "МК "Стрий". Темпи зростання ПВП по факту становлять 1,1 %, а фондовіддачі – 1,4 %. Тому приймаємо проектну чисельність – 336 осіб.

У 2012 р. обсяг реалізації повинен становити:

$$Y = 1,025 \cdot 103,8 \cdot 336 = 35749 \text{ тис. грн,}$$

що на 1526 тис. грн більше факту 2011 р.

Використовуючи модель можливостей розширення основної діяльності [4, с. 152], визначимо коефіцієнт стабільності економічного зростання Кст:

$$K_{ст} = ЧП - Д/ВК = Пр/ВК,$$

де: ЧП – чистий прибуток, тис. грн; Д – сума виплачених дивідендів, тис. грн; ВК – власний капітал, тис. грн; Пр – реінвестований у виробництво прибуток, тис. грн. На 2012 р. для ТДВ "МК "Стрий" значення коефіцієнта склало 0,022, що прогнозує можливий додатковий обсяг реалізації в 2012 р. – 756 тис. грн.

Згідно з виконаними розрахунками, темпи приросту обсягів виробництва значно нижчі за фактичні дані 2009-2011 рр., що для ТДВ "МК "Стрий" є негативним фактором формування ціни підприємства.

Висновки. Отже, досліджено неоднозначний вплив рівня ефективності використання виробничого потенціалу на ціну підприємства; запропоновано можливі моделі оцінювання економічного зростання як інструменту обґрунтування підвищення ефективності використання виробничого потенціалу.

Література

1. Авдеенко В.Н. Производственный потенциал промышленного предприятия / В.Н. Авдеенко, В.А. Котлов. – М. : Изд-во "Экономика", 1989. – 240 с.
2. Довбенко В.І. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посібн. / В.І. Довбенко, В.М. Мельник. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2011. – 232 с.
3. Ішук С.О. Виробничий потенціал промислових підприємств: проблеми формування та розвитку : монографія / С.О. Ішук. – Львів : Вид-во ІРД НАН України, 2006. – 278 с.
4. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент : підручник. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / Г.О. Крамаренко, О.С. Чорна. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 520 с.
5. Уолт К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства : пер. з англ. / К. Уолт. – К. : Вид-во "Всеуweit"; "Наук. думка", 2001. – 367 с.

Михайловский В.И., Михайловская И.В. Эффективность использования производственного потенциала – фактор определения стоимости промышленного предприятия

Проанализированы теоретические подходы и проведены расчёты стоимости предприятий (бизнеса) в зависимости от уровня эффективности использования производственного потенциала. Используя современные модели экономического роста, произведена оценка возможности увеличения объёмов производства на анализированном предприятии.

Ключевые слова: цена, предприятие, эффективность, производственный потенциал.

Mykhailovskiy V.I., Mykhailovska I.V. Efficiency of the use of production potential – a factor of industrial enterprise price estimation

The theoretical approaches and calculations of the value of enterprise have been analyzed and presented. Also the dependence of enterprise price from efficiency level of production potential was studied. Using modern models of economic growth reviewed possibility of output augmentation in the company which was analyzed.

Keywords: price, enterprise, efficiency, production potential.

УДК 330.332.

Аспір. Ю.А. Каширук¹ – Львівська КА

ІНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Узагальнено світовий досвід становлення та сучасного стану систем інституційного банківського регулювання. Висвітлено ознаки правових статусів центральних банків деяких країн Європи, Японії та США. Сформульовано висновки щодо можливості застосування світового досвіду у вітчизняній практиці інституційного регулювання банківської діяльності в період посткризового відновлення економіки.

Ключові слова: інституційне регулювання банківської діяльності, регулятивні органи, Центральні банки, фінансово-кредитні установи, фінансово-економічна криза, антикризове регулювання.

Постановка проблеми. Однією з головних причин уповільнення темпів економічного зростання в Україні є розбалансованість банківської системи, відсутність ефективних механізмів регулювання її роботи з боку державних органів. На відміну від країн з розвинутою ринковою економікою, де система державного регулювання банківської діяльності формувалася впродовж тривалого періоду, в Україні таке регулювання ще не отримало належного розвитку, а недосконале законодавство, у полі якого функціонує вітчизняна банківська система, та кризовий стан економіки ще більше знижують ефективність управлінських дій. Для зміцнення стимуляційного впливу банківськими інститутами економічного зростання необхідно приділити увагу питанням регулювання банківської діяльності, забезпечення їх фінансової стійкості та кредитоспроможності.

Аналіз наукових джерел і публікацій показує, що дослідженню проблем інституційного регулювання банківської діяльності приділяють належну увагу вітчизняні практики і науковці. Вагомий внесок у їх вирішення здійснили О. Василик, А. Гальчинський, А. Даниленко, О. Дзюблюк, І. Лютий, М. Савлук, В. Ющенко та ін. Разом з тим, багато аспектів цього питання залишається недостатньо висвітленими та потребує подальшого опрацювання. Розгортання кризових явищ в українській економіці на фоні незавершених трансформаційних процесів об'єктивно зумовило зосередження уваги нашої роботи на проблемах стабільного функціонування банківських інститутів за допомогою відповідного механізму регулювання банківської діяльності. Все це і зумовило вибір теми наукового дослідження.

Методика досліджень. Метою роботи є вивчення та узагальнення світового досвіду становлення та сучасного стану систем інституційного банківського регулювання та розроблення на його основі концептуальних підходів щодо можливості застосування цього досвіду у вітчизняній практиці.

Результати дослідження. У більшості розвинених демократичних держав регулятивні функції не монополізовані одним органом – Центральним банком, а розподіляються між іншими спеціально створеними автономними органами, проте організаційна структура цих органів у різних країнах є

¹ Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук – Львівська КА